

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

II

Palma
1992

Línia Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Documenta Balear s.a.

Impressió: Antoni Rotger

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

XXIII

El mallorquí, a Mallorca, i el barceloní, a Barcelona?

Darrerament, he caigut en la temptació —fora de **Línia Directa**, naturalment— d'entrar en polèmica sobre la confrontació “català” / “mallorquí”. No ho faré més. Però el reverdiment del tema ha fet afluir al nostre consultori un munt de preguntes sobre la qüestió, i naturalment em toca contestar-les. Avui ho faré en part, i deixaré la resta per a més endavant.

1. “**Per què no s’ha de xerrar mallorquí a Mallorca i barceloní a Barcelona**, tal com s’ha fet sempre? Així, tothom estaria content: Cadascú a ca seva, i Déu pertot.”

Efectivament, és així que s’ha de fer, i així es fa. I més encara: a Sóller, solleric, i a Pollença, Pollencí, i a Felanitx, felanitxer. De la mateixa manera que a Sevilla es parla sevillà i a Granada, granadí, i tots plegats andalus. Mentre es tracta de relació “familiar”, la varietat local funciona perfectament. Però en sortir d’aquest àmbit, s’ha d’acudir a una modalitat d’abast més ample. El President del Govern Balear, quan va a Eivissa, com ha de xerrar? en mallorquí o en eivissenc? I quan s’adreça als ciutadans de les tres illes? Una possible solució és que parli el seu dialecte propi; però si un dia tenguéssim un President de llengua castellana, que naturalment hauria d’emprar i respectar la llengua pròpia de les Illes Balears, quin model de llengua hauria d’adoptar?

Els models de llengua s’aprenen a l’escola, segons unes normes que han establert els científics que en tenien la competència, després d’haver estudiat profundament les diferents modalitats dialectals i la tradició literària, a fi que sigui útil per a tots els parlants. Si **cantava i menjava** acaben en **a** i **cantaves, menjaves** en **es**, és perquè un parell de milions llargs de catalanoparlants (i no

precisament els barcelonins) pronuncien clarament la **a** i la **e** que nosaltres confonem. Gràcies a les normes, tots escrivim **fulla** per exemple, però un valencià i un barceloní diuen **fulla**, la majoria de mallorquins i molts de catalans **fuia** i els sollerics i menorquins **fua**. A l'escola s'aprenen les regles d'ortografia, les característiques del dialecte local i la modalitat "general" o "estàndard" que serveix per a tots i que no concorda del tot amb cap dialecte. L'existència de models és absolutament necessària per a qualsevol llengua que vulgui figurar entre els idiomes normals de cultura. I qualsevol ciutadà d'un territori amb llengua pròpia normal té necessitat d'aprendre aquests models. Ara bé, un cop que els ha après, cadascú és amo de la seva pròpia llengua i parla així com vol.

2. Per què hem de deixar perdre l'article salat?

No l'hem de deixar perdre de cap manera. És una de les característiques essencials del català insular (que també es troba a la Costa Brava, però sense tanta vitalitat). Però tampoc no hem de perdre l'ús que li és característic: el d'article que pertany exclusivament a l'àmbit familiar (fins al punt que hi ha paraules que no l'admeten, com **cel, mar, món, rei, papa, bisbe**, i fins i tot **senyor** com a tractament: **el senyor Amengual, la senyora Bonet**). Quan allò que és formal no és la paraula, sinó la situació, desapareixen tots els articles salats: a les oracions, per exemple, en els sermons, en els documents notariais i a la immensa majoria de les obres literàries no trobareu cap article salat. Aquesta característica fa precisament la personalitat única del nostre sistema d'articles (el derivat de *ipse* també existeix en sard i en algun dialecte italià, però no amb aquest valor de familiaritat). Precisament és aquesta distinció la que està en perill de perdre's, i no la forma de l'article: dir "sa Fira **des** Ram", o "**sa** Porciúncula" no és bon mallorquí.

I si aquesta característica és tan nostra, com és que la gent no ho sap? Simplement, perquè durant generacions el castellà ha

usurpat el lloc de la nostra llengua en els àmbits d'ús formal (escola, administració, mitjans de comunicació, activitats culturals,...). Una conferència, una classe universitària, una intervenció al Parlament, el discurs solemne d'una autoritat es fan, en qualsevol llengua normal, en el registre formal, i per tant en mallorquí s'han de fer amb article formal. Si encara salam en aquests casos (com faig sovint jo mateixa) és perquè encara estam en situació anormal i tenim escrúpols "diglòssics": por de ser considerats pedants, de no connectar amb el públic, etc.

3. "I si jo vull emprar sempre l'article salat?"

Hi tens tot el dret, ben igual que si vols anar a sopar a un restaurant amb sabatilles i sense corbata. Però ho has de fer **perquè vols, no perquè no en saps d'altra manera**. I tampoc no pots esperar que els altres et segueixin: Juan Ramón Jiménez va decidir no emprar mai **g** davant **e** o **i**, i escriure **jenio, jesto, jigante**, etc.; com que era un gran poeta, els editors li van respectar el caprici, però no l'ha seguit ningú. La llengua no la modifica una persona ni una generació determinada, sinó "**la Balanguera**", és a dir, la successió de generacions. - **A. M.** (20/4/92).